

ویژه کارکنان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا

واژگان مدیریت بحران (بخش دوم)

➤ بلایای طبیعی

بلایای طبیعی از گوناگونی زیادی برخوردارند، به طور خلاصه می‌توان این بلایا را چنین شمرد:

- ۱- زمین لرزه
- ۲- زمین لغزش
- ۳- آتشفشان
- ۴- طوفان
- الف- گردباد
- ب- طوفان حاره‌ای
- ج- طوفان تندری
- د- طوفان زمستانی
- ۵- سیل
- ۶- آتش سوزی وسیع
- ۷- خشکسالی

➤ بحران‌های تکنولوژیکی

انواع مختلف این حوادث شامل اشکالات در سیستم‌های فنی، حوادث شیمیایی، انفجارات صنعتی، نشت مواد خطرناک در زمین، آب و یا هوا می‌باشد. بحران‌های تکنولوژیکی می‌توانند بحران‌های ثانوی بعد از وقوع زمین لرزه و یا سایر بحران‌های ترکیبی طبیعی - تکنولوژیکی باشند.

بحران‌های ترکیبی طبیعی - تکنولوژیکی همراه با شهرنشینی و صنعتی شدن سریع و بی‌رویه در حال افزایش هستند.

➤ ارزیابی

(بعد از سانحه) (گاهی اوقات ارزیابی نیازها و خرابی‌ها)، فرایند بررسی اثرات یک سانحه، نیازهای فوری، ابعاد لازم برای عملیات اضطراری در جهت حفظ زندگی بازماندگان و تهیه تسهیلات مقتضی برای بازتوانی و توسعه است. ارزیابی، فرایندی چند منظوره است که در مراحل گوناگون انجام می‌گیرد و بنیان آن بر تحقیقات محلی و تفسیر اطلاعات از منابع گوناگون، از طریق تلفات مستقیم و غیرمستقیم و اثرات کوتاه و بلند مدت آنان استوار است. ارزیابی عبارت است از شناخت آنچه به وقوع پیوسته و نیازهای جامعه؛ و در عین حال به تبیین اهداف و روابط امدادهای لازم به آسیب دیدگان نیز می‌پردازد.

➤ سانحه

سانحه یک واقعه ناگهانی و یا بدشانسی بزرگ است که باعث آشفته‌گی در اساس روابط و فعالیتهای معمول جامعه می‌شود. سانحه را میتوان یک حادثه مهیب و یا مجموعه وقایعی دانست که منجر به افزایش تعداد آسیب دیدگان یا وارد آمدن تلفات و تخریب اموال، زیرساخت‌ها، خدمات اساسی و مبانی معیشتی در مقیاس بیش از ظرفیتهای معمول جامعه می‌شود. سانحه گاهی به واقعه‌ای اطلاق می‌شود که الگوهای معمول زندگی یا اکوسیستم را مورد تهاجم غیرعادی خود قرار دهد و لازمه بهبود آن اتخاذ تدابیر اضطراری برای حفظ و نجات مردم و محیط زیست است. سوانح معمولاً با توجه به اثرات و انواعشان

دسته‌بندی می‌شوند (از قبیل سوانح طبیعی ناگهانی، سوانح بطئی، سوانح تکنولوژیکی و سوانح غیر طبیعی مانند جنگ و مناقشات داخلی).

➤ مدیریت بحران

مجموعه مفاهیم نظری و تدابیر عملی در ابعاد برنامه‌ریزی جهت مقابله با سوانح هنگام، قبل و بعد از سانحه است. این اصطلاح به نحوه مدیریت‌های سانحه و عواقبشان نیز می‌پردازد.

➤ تخفیف خطر سانحه

مجموعه‌ای از مفاهیم که مشتمل بر فعالیتهای پیش‌بینی وقوع سانحه از قبیل آمادگی و کاهش خطر است. این اصطلاح دربرگیرنده فرایند برنامه‌ریزی و ابعاد اجرایی آن به منظور کاهش خطرات سوانح طبیعی و غیر طبیعی است. خطی مشی‌ها و ابعاد ویژه‌ای هم که براساس ارزیابی خطرات و تصمیمات سیاسی و منطبق با منابع در دسترس توسط مقامات ملی و محلی به کار گرفته می‌شوند در محدوده این تعریف واقع‌اند.

➤ آمادگی در مقابل سانحه

فعالیت‌هایی است که برای آماده سازی و بالا بردن توان جامعه انجام می‌گیرد: الف) در جهت پیش‌بینی و دادن هشدارهای اولیه در ابتدای خطر (در مواردی که اخطارهای جدی امکان‌پذیرند) و ب) مقابله و سازگاری با اثرات سانحه یا سازماندهی و زمانبندی انتقال و نجات مجروحان، امداد و سایر کمک‌های مقتضی پس از سانحه. همچنین اصطلاح فوق بر آمادگی انجام آزمایش‌های گاه و بیگاه سیستم‌های هشدار دهنده در جهت پیش‌بینی خطر و برنامه‌های تخلیه سریع مردم و سایر موارد که باعث ارتقای توان جامعه هنگام خطر می‌شود تأکید می‌ورزد. آمادگی شامل آموزش و تعلیم مسئولان و مردم، اتخاذ سیاست‌های جدید، استانداردها، سازماندهی و مدیریت برای تخفیف اثرات سوانح، امنیت بخشی به منابع (شامل انبار کردن تجهیزات مورد نیاز و تخصیص بودجه) و آموزش نحوه مأموریت‌ها توسط امدادگران نیز است. قوانین موجود باید از برنامه‌های آمادگی پشتیبانی نماید.

➤ اضطرار

وقوع موقعیتی استثنایی که طی آن مردم قادر به برآوردن نیازهایشان نیستند و با مخاطرات جانی و مالی مواجه شدند. موقعیت اضطرار ممکن است ناشی از بروز یک فاجعه یا در اثر مجموعه‌ای از فرایندهای غفلت و تدریجی محیط زیست یا به واسطه وقوع سانحه‌ای باشد که شرایط غیر عادی برای کنترل اوضاع پیش می‌آورد.

➤ مقابله اضطراری

فعالیتی است که در واکنش سهمگین یا آماده‌باش برای به حداقل رساندن اثرات منفی یک واقعه ناگهانی در جهت حفظ جان مردم و فراهم کردن خدمات اتخاذ می‌شود. مادامی که موقعیت اضطراری باقی است این فعالیت‌ها نیز ادامه خواهند داشت. تخلیه مجروحان پس از وقوع آتش سوزی، سیل، زلزله و غیره و انجام عملیات جستجو و نجات و ایجاد خطوط ارتباطی و خدمات حمل و نقل از جمله تمهیدات اضطراری‌اند. اقدامات هشدار دهنده قبل از واقعه، مبنای شکل‌گیری برنامه‌های آمادگی هستند، در حالی که مقابله‌های اضطراری همواره بر مبنای ارزیابی پس از سانحه برنامه‌ریزی و اجرا می‌شوند.

➤ خطر طبیعی

یک واقعه طبیعی است که در مجاورت سکونتگاه مردم به وقوع می‌پیوندد و بنیان و منابع جامعه را در معرض تهدید سانحه قرار می‌دهد. این قبیل وقایع می‌توانند به دلایل زیست محیطی، جغرافیایی، زمین لرزه و غیره در محیط مصنوع رخ دهند.